

ELS FORNS DE CALÇ

JUANJO

Algú va escriure: "El gra de blat mor per a ressuscitar en una nova espiga". Em va vindre a la memòria aquesta cita estant a l'era del Mas, mentre enganxava el tractor al remolc. A una vora de l'era hi ha un carro vell, mig desmuntat, que sols es queixa si l'intenten moure. Pertanyia al meu avi. Pensava que els dos, avi i carro, havien sigut part indispensable per a que

Banasto amb nauses cornaleres.

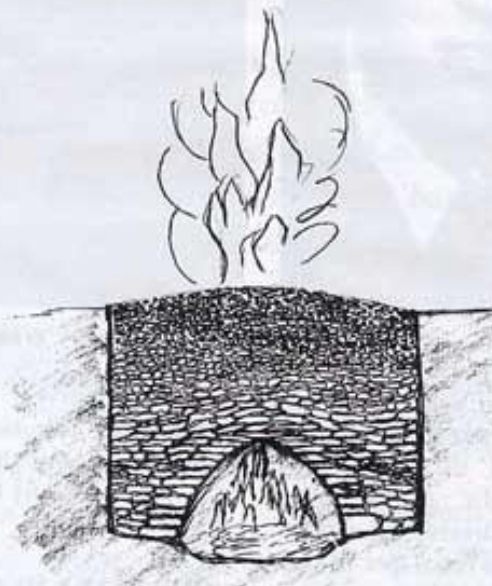
ara, jo i tractor, puguem estar ací, baix del sol radiant del mes de març. Crec que els dos, i ho faig extensible a tots els avis i a tots els carros, es mereixen si més no, un lloc en el nostre record. Per altra banda, em vaig donar compte que la major part de les peces que formen el carro no sabia com es deien. Arran de tot açò, vaig pensar en fer uns articles parlant d'arreu vells, feines que ja no es fan o construccions antigues. Al llarg dels números que puga, vos parlaré de coses com els carros, sènies, ruscs, carboneres, forcats, sàrries ..., intentant recuperar paraules relacionades en totes aquestes feines, que per caure en desús, també

hi han caigut les altres. Començaré pels forns de calç.

Fins els anys 60 aproximadament, que aparegué el ciment industrial, per a la construcció d'edificis es feia pràcticament indispensable la calç, que mesclada en arena i aigua formava el morter. Amb morter, pedra i un bon paredador es feien parets que després de molts anys continuen estant sòlides i ben plantades. Els nostres avantpassats, amb la seva economia d'autosubsistència, tot ho treien de la seva terra i la calç no podia ser una excepció.

El fer forns de calç no solia constituir un ofici per a ningú. Mes bé era una ocupació temporal, bé per necessitar la calç per a consum propi, bé com a complement de la renda en els mesos d'hivern que no hi havia tanta feina. Es posaven d'acord camarades de 5 o 6 homes com a

tant un ja fet. Es procurava que fos un lloc a recer del vent, resguardat del fort i gelat cerç dels mesos d'hivern, i al mateix temps tenir prop llenya i pedra en abundància, ja que portar les dues matèries primes fonamentals de lluny, haguera dificultat molt el ja fort treball. La pedra utilitzada era la calcària -pedra viva- i la llenya en un principi eren els arbres dels abundants boscos, però com que van ser tallats -principalment per a convertir-los en carbó-, es van substituir per argelaga, coscolls i altres brosses del sotabosc mediterrani. Es solia aprofitar el desnivell d'un bon ribàs per a construir el forn, d'aquesta manera la pedra s'acabava de posar per d'alt i la llenya per baix. Es feia un clot de grans dimensions incrustat dins del marge menys la part frontal, on hi havia la boca del forn. La volta del clot es reforçava

Tall vertical d'un forn de calç.

mínim -era un treball dur i calia fer torns-, i començaven triant el lloc per a construir el forn o aprofir-

amb pedres i fang, que s'endurien més tard per la calor. La part més fonda es deia l'olla del forn, i tenia

L'agulla per a moure els gavells.

un vorell per la volta on descansaven les pedres. Al cul de l'olla es quedava la cendra i la resta de residus de la combustió.

Una vegada estava el forn llest, el següent pas era tallar la llenya per a que s'assecara un poc. Es deixava arreglada en gavells, posant-li algunes pedres damunt -d'aquesta manera, el vent no desfeia els munts i quedaven més compactes, cosa que facilitava el posterior transport.

Podia costar entre una i dues setmanes tallar-la tota, sempre dependent del homes que formaren la colla. Després calia arrancar la pedra amb pic i perpal. La que estava més a prop del forn, la portaven els mateixos homes al coll, i la que quedava apartada, la duien en carro.

Amb les matèries primes preparades, ja es podia començar a omplir el forn. Les pedres més grans servien de base i es posaven recolzades damunt del repeu de l'olla. A partir d'aquestes s'anava paredant en forma de cúpula, baix de la qual es feia la combustió de la llenya. La construcció era molt